

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫДА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1959
АВГУСТ
22
СУББОТА
№ 167 (4395)

Өртөө 20 коп

Өртөөн түзүктөп төлөөр барааннар
(1 арын).
СЭКП ТК-нын ам болур Пленумунга
чаа-чаа чедишкенин биле умуражылы!
Дүжүт ажаап алышыкыны болгаш мал
чөмнөринин белеткелинге шак бүрүзү
үнелиг (1 арын).
Делегейини Ленинчи шаңналын грек
чогаалчы Костас Варналиске тыыска-
ны (1 арын).
Чаа өрөдиге чылында партия чы-
рымдыкыны (2 арын).

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

МАЛ АЖЫЛЧЫНЫҢ ПРОДУКТУЛАРЫН
БУДУРЕРИН УЛАМ КӨВҮДЕДИР: М. Очур-
оол. — Бейткен хузаагы алганар.
С. Саян. — Фермага чоралыныс. Ч. Маа-
дыр-оол. — Хей фермадагы четпестер
(2 арын).
С. Саян. — Бригадир Очур-оол бол-
гаш оң бригаданы (3 арын).
Б. Базыр-Тараа. — Көзө Совет чүгө
багай ажылдап турарыл (3 арын).
Колхоз туулдарында (3 арын).
М. Николаева. — Кореяны хураар (3
арын).

Латин Американы политиктиг кескү
ажылдакчыларынын чөвүл хуралы (4
арын).
Ядролук шенделерини соксадыр (4
арын).
Совет-ирак харылдааларга хамарыш-
тыр (4 арын).
Владимир Коккинакын экипалынын
тергин чедишкени (4 арын).
КИНО: Ч. Иргит. — «Чус рубльди ор-
нунга...» (4 арын).

Ажыл-херектин чедишкенин кадрлар шиитпирлээр

«...Култура-чырымдыктын ал-
бан черлери партиялык идеолотту
ажылдык чугула рольду ойнаан
турар умураж!» — деп СЭКП-нин
XXI съездинин Резолюциясында
айтылган. Ол албан черлери бо ху-
дугу болгаш харымсалгалыг со-
ругалары күүсөдирини ажал-хере-
ктер чедишкенин мында ажылдап
турар кадрлар шиитпирлээр апаар.
Областын култура-чырымдыктын
албан черлери чонну коммунист
булгаары күүсөдирини албан хере-
ктер чедишкенин мында ажылдап
турар кадрлар шиитпирлээр апаар.
Областын култура-чырымдыктын
албан черлери чонну коммунист
булгаары күүсөдирини албан хере-
ктер чедишкенин мында ажылдап
турар кадрлар шиитпирлээр апаар.

Кайда-ла партия, совет органнар
култура-чырымдыктын албан хере-
ктерини кадрлар-биле ажылдык до-
стомаал чорудуп, оларнын ажал-
адыралынын дугайында сагын
салып турар болур, мында ажал-
херек багыт аяк түнелдиг дээр-
ин ажалдырал балыткан турар.
Анаа Барым-Хемчик району чи-
жекке кирип болур. Эрткен чымын
ылган РСФСР-ни култура-чырым-
дыктын албан черлеринин хей-
ликти көрүдөсүн болгаш чоокта
чаа эрткен бот-тыныгыр уран
чүгө көрүдөсүн ол районун
улаштыр-улаштыр бирги чери ал-
ганы таварыла аяк.

Барым-Хемчикте ол албан хере-
ктерини кадрларын ийи ийи ийи
ал, алар-биле семинарларын, чөвүл
радарларын өй-өйдө эрттирип турар.
Тайкуусомун култура кылды
(эргелекчин эш А. Куулар) сөөгү
айларда беш 4 семинарларын чорут-
кан, дүжүт ажаап алышыкыны
биле холбаштыр култура албан
черлеринин ажалдакчыларынын со-
ругаларынын дугайын чоокта чаа
чөвүл хуралга чугулашкан. Ам
районун Култура бажынынын
болгаш Эрг-Варныкта эш С. Тойгу
эргелекчинин көдө клубтун култу-
ра бригадалары хураалы ажал-
ишчилер ортузунда култура-масса-
лыг ажалдык калбарып турар.
Районун колхозтары чаа туттун-
ган, дегем таарымчалыг клубтар-
ын. Оларнын ажалдакчыларына
колхозтор баштаар черлери, көдө
Советтер баштаар чөвүл дуузын көр-
гүзүп турарынан «Волшебная»
колхозта-дег көдө клубтар кыска
хуур бүрүн белеткелтинген болгаш
ажаа калдык-даа үдө култура-масса-
лыг ажалдык чорудар материалдык
база тургустунган.

Эрминин болгаш Чөөн-Хемчик-
тин чымын култура албан хере-
ктерини кадрлар-биле ажалдык ба-
заны эки тургустунган. Чикээ,
Чөөн-Хемчиктин Сталин аттыг кол-
хозунун баштаар чери клуб ажал-
адыралынын ажалдык-чурталга-
зында чөвүл кичээлдерин салып,
оң эргелекчинге немелде төлө-
вирин берип турар. Иныг чорук
оларнын ажал-херекке согуурга-
лы улагырткан. Ол клуб ам об-
ластын дээр клубтарынын бирөөн
алаган.

Оң-биле холбаштыр култура
албан черлеринде кадрлар-биле
ажылда ам-даа улуг четпестер бар
боон тургустунушкан база ай-
тыр херек. Хамыктык мурнуз
оларнын хей нурууна ол тала-
зы-биле тускай билги, мергежил
чөк кижилер ажалдап турарынан
хей улаа солчур чорук өвөш өвөс.
Чикээ, бо чылдыг 7 айларын
күргүзүлгө Улуг-Хемин, «Торга-

СЭКП ТК-НЫҢ АМ БОЛУР ПЛЕНУМУНГА ЧАА-ЧАА ЧЕДИШКИНЕР-БИЛЕ УЖУРАЖЫЛ!

Дүжүт ажаап алышыкыны болгаш мал чөмнөринин
белеткелинге шак бүрүзү үнелиг

Баштайгы тонна тараалар

Бо хүннерде Кызылдың Төп сай-
гарыла баазында ажал хуна-
даа, дүне-даа хайымдыктын чор-
уп турар. Ам Бин-Хем, Каз-Хем,
Танды районнарнын колхозтарында
болгаш совхозтарында, баштайгы
тараалар баазанын складтарында
кирип өгөлөй берген.

«Вистин мурнузуста тараа ху-
жаары-биле келген машиналарын
колхозна. Оң өгөсине көжүт
сөөктөк «ЗИС-150» деп автома-
шина-биле комсомолчу чөвүлчү
Александр Анышев Сарыг-Сентен
6670 кг тараан сөөктүп келген
ол, а № 1 чүгө АТК-нын чөвүлчү-

зы С. Петухов Каз-Хем районун
«Бурунгаар» колхозун арайым ө-
көлгөн.
Баазанын тараа ишчилээр лабо-
раториянын лаборанты Мат-
рена Зверева, Любовь Черякова,
комсомолчу кыс Софья Фотель олар
машиналардан тараан алган, оң
шыгыш, боюн болгаш өскө-даа та-
лазын шалымдык-биле тодораткан,
тарааны кайы складга дүжүрерин
чөвүлчүлүгө чугулаш бөрлөр.

Баштайгы хонустарда Төп сай-
гарыла баазанын складтарында
чаа чылдык дүжүлдүң 500 ажал
тонна тараа кирген.

Аяңгатыда ажаап алышыкын

АЯҢГАТЫ. (Телефон-биле). Бар-
мын-Хемчик районун «ВБСМ»
30 чымын көдө ажал-агы эр-
динин тараа шалдында 4 комбайн-
ар арайым болгаш кызыл-тасты
таарымчалыг ажаар арга-биле кес-
тирип турар. Ам ниятти-биле 110
гектар тараа кестинген болгаш оң
иштинен 96 гектар черин таары-
чаларын бөлдүрүп бастырган. Гек-
тар санынан 10 центер ортузун
дүжүт алдырган.

Колхоз күрүңгө 100 тонна тараа
дуулар планын, оң 53 тонназын
районун тараа хуузаап алыр төп
пунктузунга дүжүлгөн. Тараажылар
күрүңгө планда алыр 150 тонна
тарааны дүжүлгө деп турар.

Колхозтун баштаар чери болгаш
партия организациязы хуу тур-

Танды районун «Тиндиге»
совхозу бо чымын 4500 гектар та-
раа културалары тараан, үнүжү
ажи, тараа калбаа-биле бышкан.
Ол ишкан 190 гектар кукуруза
ортумуктан хей ногаан массаны
бээрин херетчелер турар.

Совхозта ВБСМ комитетинин
секретары Алам-оолдун ууруланы
№ 1 хуу бригаданы Шомбалыкта,
Оңчада арайым, кызыл-тасты
август 18-те кезип өгөлөй. Бүгү
тараа култураларын аяңлап алаары-
нын арга-биле ажаап алыр
көрдүңгөн. Бейткендин баштайгы
хүннеринде механизаторлар Иэнон,
Оржаа, Шорохов, Салчак олар хүн-
де 42—62 гектар тарааны аяңлап
ажаар арга-биле кестиргеннер.

Интити-биле 500 гектар тараа
кестинген. Дүжүтү өй-шаанда чи-
дирг чөккө ажаап алыр согула-
биле бригаданын механизаторлары
хүнде 2 элчеге шалгып, хайымдык
кымын ажалдап өгөлөй. Оң-
чада Энр-оол, Шомбалыкта Кы-
дат-оол олар «С-6», «Беларусь»
деп комбайннар-биле хүн онаа-
чалы 150—200 хуу күүсөдүп ту-
рарлар.

Совхозтун дирекциязы, партия
организациязы, профессионал ком-
ити база комсомол организациязы
ы ситен, тараа ажаап алыр
биле белеткелге кичээлгөй ортуз
салбаан. Ситен кезилдеин дүжүт
ажаап алышыкынын бейткен
доозар дөш күжүлтишкенин
ажылдакчыларынын түнелдиге 190
гектар кукурузанын кезип сителээр
ажыл дүжүт ажаап алышыкыны-
биле калысрашкан.

Участоктарда доктаамал ажалдап
турар механизаторларнын болгаш
өскө-даа ажалдакчыларынын ортузунда
масса-политиктиг ажал кыска
тургустунган. Кур чер аяңдалы-
нында № 3 бригаданын планы 125
хуу күүсөдүп механизаторларына
чылдыр чангыс-даа лекция, баса-
да номуузалык, агит-хууза, баса
солчунун үндүрбөсүн, чаа солчунар
келбей турганын олар илердип
турар. Тараажыларын хуу турга-
ларын чөвүлгө нөгөдөсүн чөвүл
дериөөн болгаш дүжүт ажалдакчы-
лар кыр комбайннар суурда турбу-
шкан. Бригадир Колесов, Март олар
бригаданын ажал планын адылга

Сигенчилерин мурнакчы бригаданы

ТОРА-ХЕМ. (Радио-биле). Тожу
районун «Совет Тыла» колхозу-
нун Толбулда эш Манай-оолга баш-
тааткан бригаданы мал чөмнөрин
белеткээр талазы-биле районда мур-
накчы бригада болуп турар. Ол,
агустун 14-ке чейин ситен белет-
кээр онаадан 70 хуу, сителүү
113 хуу күүсөдүп.

СЭП райкомунун болгаш рай-
күүсөдүп, колхозтун баштаар че-

ринин болгаш партия организация-
зынын мал чөмнөрин белеткээр та-
лазы-биле бригадалар аразында шил-
дик Кызыл тууларын ол бригада
өскө бригадаларга алыспайн турар.
Мында ситен сарааттакчылары Да-
жырган Бараан, Тока Бараан, Кол
Сүрүнгей, айт машинасында Кол
Дарыны олар кижилер аразында
чарыштык мурнакчылар болуп
турарлар.

Мал чөмүнүн белеткелинде

ИПН-ТА. (Телефон-биле). Улуг-
Хем районун Жданов аттыг көдө
ажыл-агы эрдинин мал чөмө
белеткээр бригаданы август 19-ка
чейин 744 гектар черин сагана
кесип, оң иштинден 669 гектар
черин ситенин белетк, 142 то-
наны сарааттаан азы ситен белет-
келдинин планы 67,4 хуу болуп
турар.

Колхоз бо чымын тарымал ситен-
нерин шөлүн ээен калбарган.

Делегейин Ленинчи шаңналын грек чогаалчы Костас Варналиске тыысканы

«Улустар аразында тайбыны бы-
жылалар дөш» Делегейин Лени-
чи шаңналын грек чогаалчы Кос-
тас Варналиске август 19-та
Кремльте Свердловск залында
байырладык байдалга тыыска.

Хей-ниги организациаларын
талаагелерин, наймысала бугу-
ругелеринин болгаш туулдарынын
ажылчылары, чогаалчылар, чу-
рукчулар, артистер, өрөөнчү
анияктар анаа олурган. Президиум
столунда—Костас Варналис болгаш
оон калайы Дора Варналис. Алач-
кынын аразында Грециянын ССРЭ-
ле херектерини түр бүзүрттирген
Г. П. Касамбелис, Кипр ортулуктан
кооператив ажалдакчыларынын тө-
лөөлөрүн кижигинери, Грециянын
болук анык парламентарийлери, а
ол ишкан наймысаладык дөдө ө-
редилге черлеринде өрөөн турар
грек аспирантылар база бар бол-
ган.

Делегейин Ленинчи шаңнада-
рыннын талазы-биле комитеттиг
кежигүн И. Г. Эренбург Делегейин
Ленинчи шаңналынын лауреадынын
хүндүгү дипломун болгаш адын
медалын Костас Варналиске тыыс-
кан болгаш улуг шаңна-биле хол-
баштыр анаа олурган. Президиум
столунда—Костас Варналис болгаш
оон калайы Дора Варналис. Алач-
кынын аразында Грециянын ССРЭ-
ле херектерини түр бүзүрттирген
Г. П. Касамбелис, Кипр ортулуктан
кооператив ажалдакчыларынын тө-
лөөлөрүн кижигинери, Грециянын
болук анык парламентарийлери, а
ол ишкан наймысаладык дөдө ө-
редилге черлеринде өрөөн турар
грек аспирантылар база бар бол-
ган.

Тайбынын өң-не улуг, баштай-
гы чуртууга шаңнады албышан,
бүгү ажал-хүндү болза национал
мадир Манолис Глеостун колдары-
биле Акропольда гитлержик кес-
лемдиктиг туку дүжүр тырып
окалашкан, национал ууруланын-
чынын тутун башыдырган Евро-

демирелде шылгарангай ачы-ха-
мыларын дөш улуг шаңнады
кейип алган грек чогаалчы ССРЭ-
нин Чогаалчылар Эвилелинин да-
тар черинде бирги секретары Э. А.
Федин, ССРЭ-нин улустун артизи.

Тайбын камгалакчынын Совет ко-
митетинин кижигүн Ю. А. Зава-
дугелеринин болгаш туулдарынын
ажылчылары, чогаалчылар, чу-
рукчулар, артистер, өрөөнчү
анияктар анаа олурган. Президиум
столунда—Костас Варналис болгаш
оон калайы Дора Варналис. Алач-
кынын аразында Грециянын ССРЭ-
ле херектерини түр бүзүрттирген
Г. П. Касамбелис, Кипр ортулуктан
кооператив ажалдакчыларынын тө-
лөөлөрүн кижигинери, Грециянын
болук анык парламентарийлери, а
ол ишкан наймысаладык дөдө ө-
редилге черлеринде өрөөн турар
грек аспирантылар база бар бол-
ган.

Делегейин Ленинчи шаңнада-
рыннын талазы-биле комитеттиг
кежигүн И. Г. Эренбург Делегейин
Ленинчи шаңналынын лауреадынын
хүндүгү дипломун болгаш адын
медалын Костас Варналиске тыыс-
кан болгаш улуг шаңна-биле хол-
баштыр анаа олурган. Президиум
столунда—Костас Варналис болгаш
оон калайы Дора Варналис. Алач-
кынын аразында Грециянын ССРЭ-
ле херектерини түр бүзүрттирген
Г. П. Касамбелис, Кипр ортулуктан
кооператив ажалдакчыларынын тө-
лөөлөрүн кижигинери, Грециянын
болук анык парламентарийлери, а
ол ишкан наймысаладык дөдө ө-
редилге черлеринде өрөөн турар
грек аспирантылар база бар бол-
ган.

Тайбынын өң-не улуг, баштай-
гы чуртууга шаңнады албышан,
бүгү ажал-хүндү болза национал
мадир Манолис Глеостун колдары-
биле Акропольда гитлержик кес-
лемдиктиг туку дүжүр тырып
окалашкан, национал ууруланын-
чынын тутун башыдырган Евро-

С. ТОВАРИШТАЙ.

(Бистин тускай корреспондентинис).

Чедишкенин ужураныр дөзш

Бай-Тайга районун «Тиндиге»
колхозу ситен белеткээр планын 85
хуу, сител сителыкынын—65 хуу
күтүскөн. Ам согула болза, мал
чөмнөри белеткээринин планын дү-
ргөн күүсөдирин атыкан. Бригадалар
ны иштинде шй Атымын уурун
критидамы 800 тонна ситен бе-
леткээр планын 95 хуу күтүскөн,
400 тонна сителү салган.

Ол бригаданын кижигинери Со-
вет Тынык 15 чыл оюнга база
СЭКП ТК-нын ам болур Пленумунга
күш-ажалын чедишкенин ажал-
ужуражыр дөш мал чөмнөри бе-
леткээринин планын ажал ажал кү-
дирин-биле чаа бейткен хуузагелерин
алганар. Тракторист Коз-оол, кол
калдыры-биле ситен калыкчылар
Багай-оол, Совам, Эрес-оол болгаш
оон-даа өскөдөр түс-түс онаашкан
ажылдарынын норманын хүн бүрүдө
120—150 хуу күтүскөн турар.

нага бир-де дугаарында көдүргө-
нөдүп бирөөн хосталга иш-
шылдыг грек улуска колхозунда
онаашыр кылдыр санап турарын
Костас Варналис демдегелээ.

Силерин Төрөөн чуртуулар болу-
нун хөмчөдөрлөрүн, байланын,
кадымын, материалдык балыш
моральдыг күжүгүн талазы-биле
делегейде өң-не улуг, өрөөн, өрө-
диге, културалга база улуг чаа-
гы. Илчараа бо дээрде чүгө сит-
лерин Төрөөн чуртуулар өвөс. Бо-
лун үзөгөр-чикээ-биле, богуңу дн-
лим, ланы чаагы идеаларынын
чырыттылчан херел-биле, богу-
нун мурнакчы өрөөн-биле ол дээр-
ге Черин бүгү улустарында—ко-
сталамы чедип алган кижилерге-
даа, хосталг дөш демжигип ту-
рар кижилерге-даа ала болгаш че-
чүт болган турар чорукту чеди-
лган.

Совет Эвилелинин тайбын палы-
тиказы дөш база өрөм талазы-би-
ле оң сөөгү чедишкенин дөш
делегейин бүгү улустарында ө-
рүп чедишкенин анаа алдер-
диг чугааларын күжүн ийи мен
деп, чугаалынын түнелдиге Кос-
тас Варналис чугулаан. Дийдиш
ажык хараар түс-түс кижилер-даа,
болук кижилер-даа Совет Эвилелине
болгаш социалисттик өскө-даа чур-
тада турбайн турар. Совет Эвиле-
линде чаа инитиледиг тургузуп ту-
рар, ол дээрде тайбын күш-ажалды
айтып турары ол-дур.

(СЭТА).

Өртөөн үзүктөп төлөөр барааннар

Гр үдө ажалдап эдилээр барааннар ажалчынырга болгаш
албан-хаакчыларга чөдө кылдыр садыгдары хоорайларга ач чоок-
ку үдө өгөлөй.

Ол барааннарнын динзыларын тургускан. Дөдө, бирги болгаш
ийги черин радиолары болгаш радиоприемниктер, 400 рубль-
ден өрү өртөктүг фотоаппараттар, чагал-тергелер, мотороллерлар,
«М-1М» болгаш «Б-58» дээр мотоциклдер, «Москва» дээр хеме
моторлар, «Тула» дээр дээралыга машиналары, 700 рубльден
өрү өртөктүг аң бөөлөрү, металл корпустуг хол шаптары, а ол
ишкан дүк болгаш торгу пестерден хөтөр ол барааннарнын ара-
зында кирип турар.

Барааннарнын бо дандызын эвилелдешкен республикаларга
өскөртүп болгаш менеп болур.
Өртөөн үзүктөп төлөөр-биле барааннар алышкан, са-
дып алышкылар оларнын өртөөнүн 20—25 хуузу ажал-биле ту-
да төлөөр, арткан кезең—6 болгаш 12 айларын дүргүзүлгө
төлөөр. Оң аңгыда, ажалчы чөвүлгө элтир болур төлөөр, олар-
нын бажыме даалгаларына үндөйлөш, оларнын ажалдап ту-
рары бүдүрүлгөлөр болгаш албан черлери ээлчегилг тылошчи-
нерин түңү ажал төлөвиринден тырып болур. Ол чорук ша-
күш дийа кампап алар арганы бээр.

Барааннарнын чөдө кылдыр садыгдарынын үдөндө бараан-
нарнын өртөктөрүнөн 1—2 хуузу садыгдар организацияларга
ажыл кылдыр тырттар.

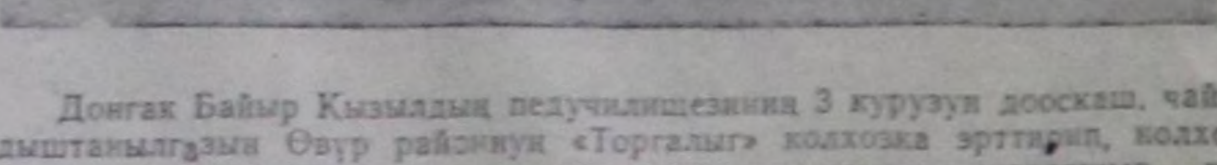

Чаа-Хол районун «Найрал» колхозунун комбайнер Александр Ша-
ктэр эрткен чымын «С-4» деп бөдү чоруп комбайн-биле 400 ажал гектар
тарааны кестирген. Эш Шактэр ол-ла комбайн-биле ийги сезонда ажал-
дап, хүн бүрү бөдү-чартык өрөөнү күүсөдүп турар.
Чурукта: комбайнер А. Шактэр.

Фото В. Уколову.

Мал ажылының продуктуларын
бүдүрерин улам көбүдөдир

Чурукта: Д. Байырын хой кадарып чорутуу.

Мыдат Улус Республика. Бүрүнө ажыл-агыйында тараз ажаап алышканы.
СЭТА-ның фотохроникасы.

Латин Американың политиктиг көскү ажылдакчыларының чөвүлөл хуралы

ПЕКИН. (СЭТА). Сенхуа агенттигинин корреспондентинин Чилинин Сант-Игодо диктантанын бутаар алтыра, Латин Американың чамдык чурттарының политиктиг көскү ажылдакчылары Латин Америкага национал болган демократтык шимчөөнүн күштерин дугайында айтырып чуталамкан деп Чилинин «Эль Сигло» солуну бижээн. Импералисттик дараалан Латин Американы хостар дөм демисеге бүтү дөмшөлгө күштерин каттыштырып олар бир өп-сепкидиг дегин чуталамканнар.

Кубаның чырдымышкын министри Армандо Давалос. Кубаның улустун социалисттик партиясының органы «Нотемас-де-ой» солунун редактору Карлос Рафаэль Родригес, Аргентинаның Коммунисттик партиясының күсөөкчи комитетинин даргазы Родольфо Гюальди, а ол микаш Венесуэланың, Боливианың,

Парагвайың, Доминикан Республикаың болган Никарагуаның политиктиг ууртукчулары болган көскү ажылдакчылары чөвүлөл хуралга олуршкан.

Чилинин улусту демиселинин фронтунда Чилинин социалисттик партиясының ууртукчулары Сальвадор Альенде, Соломен Корбалаң, Чилинин Коммунисттик партиясының ууртукчулары Луис Корбалаң биле Орландо Милас Коррө болган партияларын өскө-ла төлөлекчилери, а ол микаш парламентинин депутаттары чөвүлөл хуралга олуршкан.

«Эль Сигло» солунун корреспондентинин болуун харызында Аргентинаның Коммунисттик партиясының ууртукчузу Родольфо Гюальдини онзап демдегезин болза, Америка чурттарының дашкыкы херектер министрлеринин чөвүлөл

хуралы Кубага уур уланган чөвүлөл хурал болуп турар. Оң алыс соруалым чүд дөргө, Кубаның ректорун халгаарлары, контрреволюстүк чөпсөктү өргөлдөп үлгөлдү, куба улустун бот баш минин шиптирелтилер өргөзгөн хунаап алыр болуп турар.

Аргентинаның улусту Кубаның революциянын бүтүн дегин турар болган Кастроун ууртукан революцияны улустун тура-соруун долугу-биле илереп турар кылдыр санап турар деп ол меддеген. Кубаның революциянын дегин дөмшөп күчүлүг шимчөөнүн Аргентинада тыттып келген. Ол дөргө бистин чуртувуска Кастроун чоразынын үшүндө тодотай көзүгөт. Импералисттик агрессияга уур демисегин өргөжөп чуталамкан Латин Американың чурттары медресе биген деп ол чуталамкан.

Совет-ирак харылзааларга хамаарыштыр

Ирак Республиканың планлашкын министри Талаат Аль-Шейбани баштаптыр Ирактың экономика төлөлдери август 8-тен өгөзгөн 19-ка чедир Москвага турган.

Ирак экономика төлөлдери Москвага турганынын үшүндө СССР-нің Министрлер Чөвүлөлийн дашкыкы экономиктиг харылзаалар талашы-биле Бүрүнө комитети-биле чуталамканчыларын кылган.

Найыралчы, чүрөктү ханымын-дан байлаа чуртуттунан чуталамканчыларын түнелинде Совет Социалисттик Республикаларын Эвелелийн Чазаның болган Ирак Республиканың Чазаның аразында атомнуг энергияны тайбың соруаларга ажылгаар талашы-биле кыдыр.

Атомнуг энергияны тайбың соруаларга ажылгаарын талашы-биле шипчилел соруаларында атомнуг реакторну, кютоп лабораторияны тулар, радиоактивтиг руларга геолог шипчилелдерин чорудар, өртөм-шипчилелдин албан чөлдөрүн болган дөмшө өргөлдөп чөлдөрүн ажилын организастар база атомнуг энергияны тайбың соруаларга ажылгаарын талашында ирак национал калырын белет-дээр талашы-биле Ирак Республикага Совет Эвелелийн техниктиг дегин-ке көргүзөрин дугурулга-биле көргөн.

(СЭТА).

Владимир Коккинакин экипажының тергин чедишкени

Август 19-та 5 шак 17 минута турла Москва чогуунуң аэропорттарының бирээнден «ИЛ-18» дээр турбоинтиг самолет водружуп үшгөн. Оң шиптиге—спортчу комиссарларын дендеп болган дегин казын 15 тонна чүд чораш. Ук самолетту бирги ужуушкуну Владимир Коккинакин, ийги ужуушкуну Эдуард Кузнецов, штурман Вячеслав Воскресенский, бортинженер Павел Коккинакин болган бортрадиот Иван Силикин составтыр экипаж башкарган.

Бедип турмашан, самолет ажит кире берген. Спортчу комиссарлар 6 шак 3 минута турда оң ужуушкуну чөлдөрүгөн шугуунун кырында кылдыр көргөн. Мелитопольга улангыр чоруккан. Мелитопольга чөлдөп, оң өггөн 7 шак 24 минутта болган. 8 шак 50 минутта ол Москва чогуунуң аэропортунга база катан көстүп келген болган ужуушкуну доозар шугууну өрткөн.

2 муң километр өрткөн. Ужуушкун 2 шак 47 минутта үргүчүлгөн. Ортумак дүргөш-кени шакта—719,496 километр болган.

Самолет хонупканынын соон-ла спортчу комиссарлар чүстү болган самолета тургускан тускай хөрсөлдөрин хынап көргөн.

Дегейде тергин улуг чад чедишкени ол-дур! 15 тонна чүд-биле 2 муң километр хөмчөлдүг чөлдө Владимир Коккинакин экипажы ужуушкуну тергин өкү кылды, көчүгү дүргөн ужуушкуну көргүс-көн. Совет ужуушкуну ол түнели А. Грабовскийн («АКШ» тургусканы» дегейдин тускай рекордун шакта 130 ажыг километр алып турар болган америк Д. Барлеттин дегей рекордундан шакта 140 километр алып турар.

Владимир Коккинакин экипажынын чедишкенин поршнвалы болган турбоинтиг халедирелерин самолеттар болууну талашы-биле бүтүрүлгөн рекордту кылдыр дегин-дээр-биле ол ужуушкуну дугайында материалдарын ССРЭ-ның В. П. Чкалов аттыг Тен аэродромунуң ужу-чүд талашы-биле спорт комиссары чөлдөп берген.

(СЭТА).

Анна Дмитриева биле Михаил Мозер— тенис талашы-биле чурттун чемпионнары

ССРЭ-ның улустарының Спорткомитетинин талашы-биле маргылдазы август 19-та ажилы спортчуларын калган чыгыш талашы-биле доозуган. 18 харыг москвалык Анна Дмитриева үш алдын медальдарын чаалап алган. Эрткен чылда чурттун чемпиону Киев чурттут Кузьменко ол шуга-де тилеп үшгөн. Анна Дмитриева Приз Рязанов-биле (Тбилиси) калы өш-өш ужура-шышкынырга Москва чурттут Вера Филипповна болган Лариса Преображенскаяны ашкан.

Холушкан оюннарга Анна Дмитриева Баку чурттут Лихачев-биле өш болуп алган, узу салгалдык теннисчилери Лариса Преображенская болган Сергей Андреевти тилгез.

Михаил Мозер эр улустун аразында теннис талашы-биле чурттун чемпиону атты чаалап алган.

Ийги алдын медальды Мозер эр улустун өш-өш маргылдазы-рында тилгез алган.

(СЭТА).

Ядролуг шенелдерини собсадыр

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Ядролуг шенелдерини собсадыр дугайында айтырып КНО-нуң Кол Ассамблея-зының 14-ку сессиянын чуталамкан айтырыгына килерин Индияның чазан негзөн. Ол дугайында дилет Индияның Каттышкан Нацпарламентинин чамдык чурттарының чөвүлөл хуралында дөмшөп чөвүлөл хуралга олуршкан. Ядролуг чөпсөктү күрү-нелерин төлөлекчилеринин ийдиш шенелдерини собсадырында хамарыштыр дугурулга чөлдү алыр-биле 1958 чылдың октябрь 31-де Женевата ажилтынган конференцияда «чамдык чедишкенин чөлдү алдыган» деп база мында чуталамкан.

Ядролуг чөпсөктү хөжөмүнүн, ол чөпсөктү куралдарын тургусканын болган космос ракеталарын талашында чедишкенин түнелинде кичи төлөгөтөгө тургустунуп турар улуг айымды чагада канырган тайлыыр бижиле айттыр турар.

Ядролуг чөпсөктү чурттарынын саны улус көзүдү бөзөгө хол-баштыр Индияның чазаның дүвү-

розини тайлыыр бижиле илер-гелеттинип турар.

Ядролуг шенелдерини собсадыр дугайында кылды-ла дугурулга-ны күсөөдүн техника болган өртөм талашы-биле хөкө кырында хандырар аргалык эксперттер доктааткан деп тайлыыр бижиле чуталамкан. Ядролуг чөпсөктү күрү-нелерин төлөлекчилеринин ийдиш шенелдерини собсадырында хамарыштыр дугурулга чөлдү алыр-биле 1958 чылдың октябрь 31-де Женевата ажилтынган конференцияда «чамдык чедишкенин чөлдү алдыган» деп база мында чуталамкан.

Дипломаттыг харылзаалар катан тургустунган

КАМР. (СЭТА). Норданның болган Каттышкан Араб Республика-нын аразында дипломаттыг харылзаалар катан тургустунган дугай-

гаалам. Индияның чазан «Каттышкан Нацпарламентинин» ол айтырыг талашы-биле хунаап алдыган туру болуп калды-ла шиптирге килерин турарын күзеп турар деп тайлыыр бижиле Индияның чазаның болу-биле алыр, чөккү калыр үдө Женевата дугурулга чөлдү алдымкан салгыш азырыг таварылган, ол айтырыг Кол Ассамблеяның ол болур сессия-зында чуталамкан көрү ону дүргөн болган таарымчалыг кылдыр шиптирелдерини ийди берип болду.

Индия КАР-ның дашкыкы херектер министрствозунуң тускай талашы-биле меделелди МЕН агенттиг дашкыкы.

ХОВУ ТУРЛААНЫҢ ГИГИЕНАЗЫ

Хову ажылдарынын үшүндө өр, хөргөжөн көлөкчүлөр көлөкчүлөрүндө ирак чөлдө хову бригадаларын үр үдө ажылдан турарлар.

Хову турлаагарын тургузуп турган, ховуга ажылдар көлөкчүлөрүн култура-амырал талашы-биле негелдери хандырар көлөкчүлөр чөлдө чутула соруалы болуп.

1953 чылда болуп өрткөн СЭМН ТБ-ның сентябрь Пленуму хову турлаагарында ийди чуртталга бажынынын, сууларын тузуп тургузарына көлөкчүлөр чөлдө. Мычанган көлөкчүлөр бот хову турлаагары чаагай-жыды тургунган, калжылааттынган болуп ужуруг, оларга урулар асыларын, ийди чуртталга бажынынын, машиналарын шыгжап, техника талашы-биле ажаарында херектиг шыгжыг оран-сааларын, нефть шыгжар чөлдөрүн, кууш-столованны, чөм продукттар шыгжар чөм бажынын, чунар бажынын, дүштү, ажил-агый тузугларын тургузары чутула.

Хову турлаан бригадалың ажилдан турары хову участогунуң төөгүгө шынаалан 3 км, база доврак доврак ору-тардан 100 метр ырак белик чөргө тургуса чөгуур. Хову турлаа арга чогуунда болза улам эки. Ногаан үнүштер кижиниң калжышымыга улуг ужу-дузалыг. Хову турлаанын, чуртталга бажынынын, бөдүрүгө тузугларын, эки, а ол ышкыш урулар ажилын чамыга кат-чимистир чараш ыштарын, чааң үнүштерин, чөкөктерин тарып олутурун сүмөсеп турар. Хову ажылынын байдалдарын көлөкчүлөрүн калжышынын камгалаарында арыг суг улуг ужу-дузалыг.

Ховунуң байдалдарында сугу нуртулганында-ла ажил агып чыдар чөлдөрүн хөргөзөр алаар. Суг бажынын, мудуктарын суг турлаагарга өвөш хөргөлдөтүп турар. Мычанган сугу доврактай, боткадырбайн хөргөзөр чутула.

Узуп каан ижер сугу кыры шыгжыг ыш, демір дос-ваарларга, азы бөмшүүнүг досваарларга шыгжар хөргө. Ажык суг шыгжарларында укан сугуң хоразын хөргө-лүг чутай-биле арылдырган, бир болза хайндырган ижер чутула. Хову ажылынын байдалдарында сугу шыгжар хөргөзөрүн хайгаарар кылдыр көлөкчүлөр баштаар чөлдөрүн санитария талашы-биле хө-дөштин тускай талашы

тургузуп турар, ол төлө сугу канчаар хөлдөрүнүн дугайында тодотай сургаалыкы участок эмгегинден азы фельдшер-акушер пунктундан алыр хунаагыт.

Хову турлаанын кужынын арылаары бажында, бөк төгөр онгардан, мал калжымыдан бети дөргө-ла 50 метр ырак чөргө тургузар хөргө.

Ажы-чөм продукттарын кужыга салып, тускай саваларга: эг, балыкты ийдиш чайлаан каан демір хаарла-тарга; хөбти тускай мунгаш ыш хаарлаарга азы арыг шоолаар ийдиш; сугу чайыг бидоннарга азы балыктын саваларга кудуп шыгжар.

Дүргөн үрел бөк чөм продукттарын хову ийдиш хөргөлдөтүр хөмчөлдө-биле сөөртүп ап тура эки. Кужыга чөм белеткөөн хөргөлдөтүр хөргөлдөтүр ийдиш стоговаларынын-биле бир дөмшө хандырар чутула. Балык аштар, эг, кезер, ногаа аштарынга белеткөөн мавзыларын стоголарын тус-төс кылдыр тургускан, оларын чамыга: «ЧЗ» (чиг-эст), «ХЗ» (хайндырган эст), «ЧБ» (чиг балык), «ХБ» (хайндырган балык), «ЧН» (чиг ногаа), «ХН» (хайндырган ногаа) деп бижилелдерин кылгылал каары чутула.

Чөмн чайлаан каан шөй паштар азы баалынын сак-панырга белеткөөр хөргө. Белеткөөн чөмн мунгаш савата салып болган 4 шактан хөй эес, а соок чөмн (вингет-ретти) 2 шактан хөй эес үдө кадалаа чөгуур. Бир эес белеткөөн чөм даразынын хуңгө артп калы ону чөм бажың ийдиш савы; муну (шипи) хөргөлдөтүр муну-нуң 10—15 минутта ийдиш хандырар, а ийги бажы-нын чөмн—балыкты, эгги база катан хаар хөргө.

Савалар мындай кыл арыг кылдыр чутулган тур-гун дөмшө кичөөгөйи салган турар ужуруг. Хиралг савалар ийдиш-шөйдүгү хандырарыг азыгынын, чөмн хорананышкынын чылдааны бооп болур Чөмнчилер чөмн саваларын дөмшө чутуу хөргө. Чутурув мунуңда олардан чөм артымышкыны аштар. Саваны баштай хөргө арылдырар потан деп порошк экилдиргил; ийди суг-биле, оң сөдүңдө арыг ийди суг-биле чутган, кургадырын сүмөсеп турар.

Хову турлаанда чутут бөктерин, сүзгөн аштан арыг-лаарын көлөкчүлөрүн хөргө ийди-биле бир дөмшө кылдыр көрүлгө чөгуур кичөөгөйи салып хөргө. (Тур-

лагын дөмшөкчө арыг-шөвөр тургузуп, өлөкти, чутут чүлдөрүн, бөк сүзгөн ыш ажап, аштар чорук сөктер-биле дөмшөкчө, ийди-шөйдүгү, кыжа азыгынын бөд-дүрбанын кол хөмчөлдөр болуп. Мычанган кургаг сү-рөөдөрүн өрткөдөрүн, чөм артышкынын амытаннар чөм-гөргөдөрүн чарыгдарын, чутут чүлдөрүн, өлөкти хоралып арылдырар ажаарын сүмөсеп турар. Хову турлаагарында арылаары бөдүрүн чөлдөрүн кылмы алмынын аргамы на-даз немей айтыр артык эес.

Арылаары чөлдөрүн, чуртталга бажынынын, кужы-дан, кудуктан 30—35 метр ырак чөргө кылдыр. Онгары-нын ханымы 0,7 метр хире, калбаа 0,3 метр, а узуну кижилерин эвөш, хөйүгө хамаарышкан болуп (чигжө, 1 метр узун онгар 20—30 кижиге өйлөжүр). Хову турлаанын арылаары бөдүрүн онгарын кыжурп аптар тускай ман-ылар-биле дугулар. Арылаары чөм ажилгааттык үдө оң кырында кургаг довракты хөм чөмн каар, оң ий-тинде чутут чүлдөр дола бергенде ону доврак-биле хөм каантар азы келер чазын удоборонне кылдыр ажилгаар сорулга-биле тускай ажап каар.

Хову турлаагарында, санитарияны чурумнарын сагымр талашы-биле көлөкчүлөрүн бот ийдиш калба-биле организастары чутула чүтө дөмшө участок эмгегинин, фельдшер-акушер пунктунуң ажылдакчылары алаа хай-гааралды үргүчү-ле чорудуп шыдаас, турлагын арыг-шөвөр турарында көлөкчүлөр боттарын сагым човар, кым-бир кичи бөдүрүгө келжөшкенине, өлөкчө айылга таварышса, эки келжиге чөлдү алаа баштайгы кулаамчы-нын көргүзүп билер болуру чутула.

Хову турлаагарында санитария талашы-биле хө-дөштин талашы. Кызыл Крестиниң санитар албанынын бол-ган санитар бөдүртерини бөжүгүнүн томулуп тургө-кулал турар, ол активчилер алаа арыг-шөвөрүн байланы хайгаарал, санитария талашы-биле тайлыыр ажилдарын чө-рудуп турарлар.

Хову турлаага аптечаны азы санитар сумкаын орга-низаастаа, алаа шарыг материалдарын болган ө-не өр-жөк чутула эмерини белеткөп тургузары көлөкчүлөр баштаар чөлдөрүн чөлдө сорулгазы.

Тыва областың Санитар-чырыдымышкын бажымы.

«ЧУС РУБЛЬДИҢ ОРНУНГА...»

Районун чурт шипчилел музей-нин директору Иван Андреевич Бажанов бөдүрүн ажилында хал-дыкшымы; кичи чораш. Бир катан ол директорун ажил-агый талашы-биле ораакчылыгы Поро-нин деп кижини хунаап алган. Дегини ажил-агый болурунун орнуна музейге келгенерин ху-наап ол, оларга дегинин чүл-дерин утказын чутулап берип, бөдүрүн билин чөтөс хирезинде-ле кижилерге чамдык ыш эес тай-лыбырлазы берип турар.

Иван Андреевич ораакчылыг чыгырп, дегинин чүлдерин көрүчүлөргө тайлыбырлаары оон хунаагыне кирбес, ол дөргө өр-төм ажилдакчыларын ажилы-дүр дөргөн чуталап бөз.

Бир-ле катан хөй уруларын чөлдөчү Гүлестин өг-бүлөсү дү-штөк чөм чиринче музей директо-рун чалаар. Иван Андреевич чала-гын хунаап ол, азыч болуп чө-лдү келер. Дүштөк чөм соонда далажы үшү ора Гүлестерини кырган ийди ужурашкы каар. Шу-ваганчы бааардан чөм салып ан чөлдөк, кат салып алган саамакын-да кичөөгөйи хаара тулуп турар бир бижикти эскерип кааш, ону директорга көргөзөр.

«Бо шыгжарын тып алтай кичи хөй ажил-агый, ажил-агыйн чурттар» дөмшө, шыгжарларын турар чөмн каады айтты каан. Иван Андреевичин өргөзгөн чүл дөмшө. Чөлдөчү Гүлесте саамакын тулуп алган хал каан, оң үшү-нүн дугайында чуталап, «караан шипчөөн бөдүрүн көр!» деп хө-дөкчө. Директор бичи-ле таарым-чалыг азы өрүшкүдү чөм болган-да караан шипчөөн, бөдүрүн кү-зөргөтө көчүгү ыш. Ол өйдө оон караанга келер чөм көстүр каар.

Иван Андреевич чалаачы Гүлесте биле калы үшөгү шыгжарын тып алган болоттарга, ол бүтү оон караанга көстүп келер... Дирек-тор-биле чалаачы ийди хөдөкчө доо-дур эртпелни тып алган, олар-нын чурттарын Москаның со-дуннарында парашан, тынчтып үшөгү чүлдү боттары аргамы алган, Сан министерствозунга апа-рып дугулап турар дугайында оон күзө-сакшы экралга көстүр.

Бүт чүд-биле бижик каан чыгы-бикти директору шынында-ла хө-дөкчө ол. Дооан-на райкүсөк доо-дурга саамакын тулуп алган чөмн каан, мыа ажилынган чөм-дө шипчилел ажилдарын чорудары-нын дугайында чөмчөөрлө бол-ган ажил-хөргөдөрүн хөлдө. Бү-төм дөмшө директор-биле чөмчөө-решир ужурга таварып, мычыл-жөк, бир эес тынч чөм куруг чамып келер болуура, хөргөдөрүн хөргөдөрүн төлөс сен деп сагым-дырар.

Чалаачы Гүлесте ол өйдө шөлдөп турган. Иван Андреевич ону элө-тин алган, өртпелни дөмшө ты-палып шиптирелдеп, көгүдү туруп бөз. Гүлесте оон-биле чөмчөөр-кеш, аны-бүрү маргаларын маши-налар көмөкчери чыгып турган кы-лып алган болууну хуула «хайна» машинасында олурган чорутары-биле чөмчөөрешир. Шак мычар

ийи кичи составтыг экспедиция хөргөдөрүн айттырар. Олар ираадын чораш-ла демір орук өртө чөм келген бичи на-ваар ужурга таварып. Демір орук танымынын уруу Нацияны өткүт чараш үнү алаа доктаа-чааачыларын магадатыр. Иван Андреевич ол ираады кыстың ту-рар чөм театр-дүр деп шиптир-лөш. Кыстың артист болурунда ду-лааларын алаа, машинасында олур-туп алган хөргөдөр дагы өстөр.

Хөргөдөр чөм ора ботанга эртемниң Нина Платонова Корскаа база-ла оларын-биле кыжып, кыжында олуртуп. Ийди-ла ира-ваан машинаны бөмнө төнөр. Ийди-ла сагым чөм чөлдөк бажы-биле өйи бөргө, Ния ираап өгөзгөн. Оруктап өрткөн машина-ларын чөлдөчүлөр талашы-биле ираады алыскаш, болган чөк-ла докстар ужурга таварышкан. Доктааганарын аразында кино-хроника ажилдакчы оолду ма-шинасында бөмнө дөмшө алган орук оон ийди уламчылар арга-лыг болуп.

Нация театрга килер дөмшө кү-лөкчө бөдүрлө барган. Дүм хөм дөмшө гостиницага чөм келген консерватория студенттери бө-лүк оолдар-биле танышп, оларын-биле калы шипчилел ажилы кылса чорутурун Иван Андреевич дугу-жуу алыр.

Музейниң экспедицияны оон ийди суг оруу-биле чорутар. Хө-м чөм чорутуру үшүндө-ла, чөм болган-ла, кино ажилдакчы чөмчөөр чөмчөөр, консерватория-нын студенттери хөлдү муш-карын ойлап, чаа-чаа ужурааларга таварышкан, мыа каттырылгыч, чалгачтыр чөмчөөр-ле хөй. Нина Платонова чөмчөөр чөмчөөр деп турган суга-дөмшө берген, а Иван Андреевич ийди билбес хирезинде-ле оон соондан халык берген, кар-манында чораш ажилын чидирп алыр.

Музейниң экспедицияны шипчи-лээр ужуруг чөмчөөр чөмчөөр кел-ген. Баштайгы калжылар кал-ды-ла эки түнелдерин бербөө, ол чөмчөөр үшөгү чүл тынчылас хөргөдөр музей директору бөдүрлө берген, эон чанаа деп турар.

Нина Платонова, Иван Андреевич олар бөт-бөдүрүгө мыаа, найы-радамын өгөзгөн. Бир-ле катан олар чөмчөөр дөмшө калган турган, төөгүгө үшөгү артышкынын калып алган. Оон чаа-чаа чүлдө-рин тып алырлар.

Дөмшө чорашы өрткө эес-лаа болза, төөгүгө үшөгү артышкылар тынчылган. Ийди-ла, ө-не үшөгү чүл болза ол кижилерин кат-тыштырган бөдүр найырал болган мыаа мыаа ол. «Левфильм» кино-студиянын бөм киномедалы «Чөм рубльдин орнуна, чөм өлөкчө» болган дөмшө деп улустун үдөгөр чуталамкан үдөмшө тургустунган ужуру мыа.

Киномедалы өнүгү, солун катты-рылгыч болган өдөдүгү чүлдөрүн хөргөдөр-биле хөлдү таарым-чалыг кылдыр көргүзүп турар.

Ч. ИРГИТ.

Редакторун ораакчымы
Д. Б. БАЙР-ООЛ.

ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАННАРЫНДА

деп кинону көртөр.